

Teken aan de wand – Daniël 5

Psalm 36 : 3

Psalm 75 : 6

Psalm 96 : 1, 2, 3

Psalm 97 : 6, 7

Psalm 145 : 1, 2

‘U hebt zich verheven tegen de Heere van de hemel’. Daniël 5:23a

Gemeente,

Het boek Daniël laat een steeds terugkerend patroon zien. ‘Koning Belsazar richtte een groot feestmaal aan’, zo begint het vijfde hoofdstuk. Het feestvieren moet vooral doorgaan. De show moet doorgaan. Belsazar is waarschijnlijk een kleinzoon van Nebukadnezar. Tussen de hoofdstukken 4 en 5 zit een periode van dertig jaar. Er zijn enkele koningen kort aan de macht geweest, nu regeert Belsazar. Maar het Babylonische rijk kraakt in zijn voegen. Babel staat op het punt te worden ingenomen door de Meden en de Perzen. Een groot deel van het leger is al verslagen. Velen zijn gesneuveld, vrouwen treuren om hun man, kinderen om hun vader. In deze kritieke toestand richt koning Belsazar een groot feestmaal aan. De hele zaal is vol gasten. Hij heeft duizend machthebbers uitgenodigd. Waarom doet de koning dat? Is hij zich niet bewust van het dreigende gevaar? Of wil hij de indruk wekken dat hij alles onder controle heeft? Het is een dwaze vertoning. De wijn vloeit rijkelijk. Onder invloed van de wijn laat Belsazar zich gaan. Hij raakt zijn koninklijke waardigheid kwijt. Hij beveelt op een bepaald moment dat men de gouden voorwerpen moet halen, die zijn Nebukadnezar had weggehaald uit de tempel in Jeruzalem. Dat zal de feeststemming compleet maken. Reken maar dat de spot niet van de lucht was, toen de heilige voorwerpen werden binnengebracht. Het staat veelbetekenend in vers 3 dat men de gouden voorwerpen uit de tempel, het huis van God, in Jeruzalem had weggehaald. Vervolgens hoe ze eruit dronken en hun goden van goud, zilver, koper, ijzer, hout en steen prezen. Wat een goddeloosheid.

We zien een terugkerend patroon in het boek Daniël. Mensen vergeten zo ontzettend snel. Wij leren niet van onze fouten, als we niet van Gods genade willen leven. Steeds opnieuw gaan de koningen van Babel hun boekje te buiten. Steeds ze vallen in zelfoverschatting. Dat gebeurt die nacht in het paleis van Belsazar. Een aangrijpend tafereel, als de koning en zijn vrouwen en de machthebbers hun wijn drinken uit voorwerpen die uit Gods heilige tempel komen. Wat gebeurt hier? Het is wat Daniël in vers 23 tegen de koning zegt: ‘U hebt zich verheven tegen de Heere van de hemel’. De Naam van God wordt ontheilig. De God van Israël, die woonde in Zijn heilige tempel. Hij is en blijft de Heere van de hemel, al is de tempel verwoest. Tegen Hem heeft de koning zich verheven. Het is rebellie tegen het hoogste gezag. De God in Wiens hand onze adem is en aan Wie al onze paden toebehoren. Hij is de Heere van de hemel. De God van de hemel die ons ziet en kent. En dat in tegenstelling tot de afgoden. Dat zijn goden van de aarde, gemaakt van goud of zilver, ijzer, hout of steen. Zij binden ons aan de aarde. Zij trekken ons naar de aarde. Zijn deze afgoden er ook vandaag niet in allerlei vormen? De afgoden van macht, van geld, van verslaving. Het is een aangrijpende geschiedenis. De Naam van God wordt gelasterd op het heidense feest in het paleis van Belsazar.

Maar dan in vers 5 lezen we hoe er wordt ingegrepen van hogerhand. De koning en de zijnen krijgen een laatste waarschuwing. Een teken aan de wand. 'Op hetzelfde moment kwamen er vingers van een mensenhand tevoorschijn, die op het pleisterwerk van de wand van het koninklijk paleis schreven'. De koning ziet het gebeuren. De koning verschrikt, hij verstijft van schrik. Het is geen complete hand, maar alleen vingers als van een mensenhand. Opeens is de feeststemming voorbij. De koning beseft dat hier méér aan de hand is. Hij schrikt en dat kan een begin zijn van bekering. De confrontatie met het Woord van God die ons wakker schudt. Waar ben ik mee bezig, wie ben ik voor God? Het is de vraag of de koning zo reageert. Hij denkt onmiddellijk aan zijn geleerden, zijn adviseurs. Hij roept de Chaldeeën en de toekomstvoorspellers. Wie kan het schrift lezen en de uitleg ervan te kennen geven? Wie dat kan, wordt de derde man van het rijk. Maar de geleerden kunnen het schrift aan de wand niet ontcijferen. Misschien kunnen ze het nog wel ontcijferen, maar ze kunnen er geen zinnige uitleg aan geven. Ook dat is een terugkerend patroon. Steeds in het boek Daniël zien we dat. Steeds hetzelfde antwoord. Steeds dezelfde onmacht van de wijzen de koning. De goden van Babel zijn goud, van zilver, hout of van steen. Ze spreken niet. Ze antwoorden niet. In Jesaja 46 zien we de dwaasheid van de afgoderij. 'Bel is gekromd, Nebo neergebogen, hun afgodsbeelden zijn geworden voor de dieren en voor de beesten... Tezamen zijn ze neergebogen, gekromd. Ze zijn zelf in gevangenschap gegaan'. Dan spreekt de profeet Jesaja het woord van de HEERE: 'Luister naar Mij, huis van Jakob, en heel het overblijfsel van Israël, u, die door Mij gedragen bent vanaf de moederschoot, gedragen vanaf de baarmoeder. Tot uw ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn, ja, tot uw grijsheid toe zal Ik u dragen'.

Nu ontmoeten wij koning Belsazar, genoemd naar de afgod Bel. 'Bel bescherm de koning', betekent zijn naam letterlijk. Daar merken we niets van. De dwaasheid van de afgoderij heeft zijn toppunt bereikt. De wijzen hebben niets te vertellen. De afgoden zwijgen in alle talen. Er is algehele verwarring in het paleis. Dan komt Daniël weer in beeld, door een advies van de moeder van Belsazar. Met zijn adviseurs komt de koning er niet uit. De koningin adviseert hem in een andere richting. De richting van de God van Israël, via de profeet Daniël. Zij herinnert zich wat er gebeurd is in de tijd van Nebukadnezar. Er is een man in uw koninkrijk, in wie de geest van de heilige goden is, wijsheid van de goden. Hij was in staat om raadsels te onthullen, om knopen te ontwarren. 'Namelijk Daniël, die de koning de naam Beltsazar had gegeven'. Dat is één letter verschil met de naam van de koning, ook vernoemd naar de god Bel. 'Bel beschermt zijn leven', betekent dat. Opmerkelijk in vers 12. De naamkwestie is nog steeds niet vergeten. Toen Daniël in Babel kwam, had de koning hem een andere naam laten geven. Maar die naamsverandering mislukt. De naam Daniël is en blijft zijn naam: 'God is mijn Rechter'. En dat blijkt ook nu, als hij wordt geroepen in de feestzaal van Belsazar.

Zo komt Daniël voor de derde keer in zijn leven in het middelpunt van de belangstelling te staan. Na de dood van Nebukadnezar is hij naar de achtergrond geraakt. Zoals gezegd, tussen de hoofdstukken 4 en 5 ligt een periode van zo'n dertig jaar. Onder Nebukadnezar had Daniël een hoge positie, maar voor zijn opvolgers was hij blijkbaar niet van betekenis. Belsazar kende hem niet eens, hij had nog nooit van hem gehoord. Misschien dacht Daniël wel: mijn rol is uitgespeeld. De HEERE heeft mij kennelijk niet meer nodig. Zo kunnen wij ons ook weleens voelen. Je voelt je op een zijspoor gezet, op je werk door ziekte of tegenwerking van anderen. Soms kunnen we dat gevoel ook hebben binnen de kerk. Maar let dan eens op Daniël. We lezen niet dat hij verbitterd is geraakt. Tientallen jaren horen we niets van hem. Hij zag daar kennelijk Gods hand in. Laten we niet vergeten dat zo'n periode ook tot zegen kan zijn,

bijvoorbeeld voor je gezin. Tijd aan de zijlijn hebben wij mensen soms nodig. Om meer afhankelijkheid te leren, om te gaan letten en wachten op Gods stem. Nu wordt Daniël opnieuw geroepen om voor koningen en vorsten te getuigen. Zo komt hij opeens weer in beeld. Hij is eigenlijk nauwelijks veranderd in die jaren. Natuurlijk wordt je ouder, daarin soms ook milder en voorzichtiger. Wat niet verandert is de liefde voor God en Zijn dienst. De ernst en ijver verandert niet. Omdat je gedreven door dezelfde Geest.

Opnieuw zal het woord van de levende God zegevieren. De koning geeft aan wat zijn vraag is en waarom hij terecht is gekomen bij Daniël. Hij stelt hem eer en macht in het vooruitzicht. Hoe reageert Daniel? De geschenken mag koning Belsazar voor zichzelf houden en zijn beloningen aan een ander geven. Hij zal het schrift voor de koning lezen. Maar eerst herinnert hij de koning aan de geschiedenis. Wat de allerhoogste God aan zijn vader Nebukadnezar gegeven heeft. Namelijk het koningschap, grootheid, eer en majesteit. Hij was een machtige koning met wereldwijd aanzien. En dat had God aan hem gegeven. Maar toen gebeurde dat ingrijpende. Toen zijn hart zich verhief en zijn geest zich verhardde in hoogmoed, werd hij van zijn koninklijke troon gestoten en heeft men hem zijn eer ontnomen. Daarover gaat het vorige hoofdstuk. Hoe Nebukadnezar werd verstoten uit de mensenwereld en leefde bij de dieren van het veld. Daniël herhaalt de geschiedenis. Hij herinnert aan het moment van inkeer. Toen erkende Nebukadnezar dat God, de Allerhoogste, Heerser is over het koningschap van mensen. En dat alles wist Belsazar. Daarom is zijn zonde zoveel ernstiger.

Daarmee confronteert Daniël de koning. Het is eigenlijk wat we lezen in de tien geboden, dat de HEERE de zonde van de vaders zal bezoeken aan de kinderen, in het derde en vierde geslacht van degenen die Hem haten. Het is niet zo dat de koning zomaar even wordt gestraft om de zonde van zijn vader. Hij wist het. Hij ging nog verder in het zondigen, toen hij de naam van de HEERE bewust ontheiligde. Misschien hebben een bepaalde moeite met die woorden uit de tien geboden, dat God de zonde van de vaders bezoekt aan de kinderen. Het staat er wel bij: van degenen die Hem haten. En er volgt ook dat Hij barmhartigheid zal bewijzen aan duizenden van hen die Hem liefhebben en Zijn geboden onderhouden. Voor deze koning is de maat vol. Daniël zegt het hem zonder omwegen. 'U hebt zich verheven tegen de Heere van de hemel, want de voorwerpen van Zijn huis heeft men bij u gebracht'. Wat de koning deed, was rebellie. De Allerhoogste laat niet met Zich spotten en sollen. Hij is en blijft de Heere van de hemel. Het mag ons met ontzag vervullen. 'U hebt echter de God in Wiens hand uw adem is en aan Wie al uw paden toebehoren, niet verheerlijkt'.

Ondertussen kunnen wij veel leren over Wie de Heere is. Daniël staat daar in het koninklijk paleis, te midden van duizend machthebbers. In het verre Babel, ver van de stad Jeruzalem. Maar boven hem is de hemel, boven Hem is de Heere in de hemel. En God is Dezelfde. Hij is de levende God die ook vandaag op ons neerziet. De Heere in de hemel. En dan moeten we zeggen dat de zonde ten diepste is dat wij ons verheffen tegen Hem. Natuurlijk is er een maat in het zondigen. Zonde is uiteindelijk dat wij onszelf tegen God verheffen. Wat de Heere Jezus heeft gedaan is precies het tegenovergestelde van verheffen. We lezen in Filippenzen 2: 'Hij was in de gestalte van God, maar heeft Zichzelf ontledigd, door de gestalte van een slaaf aan te nemen en aan de mensen gelijk te worden. Hij heeft Zichzelf vernederd en is gehoorzaam geworden, tot de dood, ja, tot de kruisdood'. Later in het boek Daniël lezen we over Hem, de Zoon des mensen. Hij kwam om ons te verlossen. Wij zijn mensen die zich tegen de Heere verheffen. Hij heeft precies het tegenovergestelde gedaan. Hij heeft Zichzelf ontledigd,

Zichzelf vernederd. Deze Zaligmaker wordt ons verkondigd, opdat wij terugkomen bij de Heere in de hemel. Door Hem mogen wij zeggen: Vader in de hemel. Uit de woorden van Daniël leren wij Wie de Heere is. God in Wiens hand onze adem is. Iedere keer dat wij vandaag adem halen is in Gods hand. Iedere voetstap die je zet, behoort aan Hem toe. Morgen als je op de fiets stapt en naar school gaat. Of de invulling die je geeft aan je vrije tijd. Hoeveel tijd besteden we dan aan Hem? Al onze paden behoren aan Hem toe. Het betekent dat de Heere van de hemel erbij is als je achter je computer zit. Of je administratie aan het doen bent. Hij ziet alles. Wat is het verschil met de goden van Belsazar. Goden van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen. Afgoden die niets kunnen horen en niets kunnen zien.

Omdat de koning zich heeft verheven tegen de Heere van de hemel, daarom is door Hem het gedeelte van de hand gezonden en dit schrift geschreven. Daniël leest de woorden voor: 'Mene, mene, tekel, ufarsin'. Het zijn Aramese woorden en het betekent letterlijk: 'Hij heeft geteld, Hij heeft geteld, Hij heeft opgewogen, en zij verdelen het'. Dat heeft de hand geschreven op de muur van het paleis. Daniël legt de woorden één voor één uit. God heeft de dagen van uw koningschap geteld en Hij heeft er een einde aan gemaakt. En woord 'mene' staat er niet voor niets twee keer. God telt en Hij telt nog eens. God voert om zo te zeggen een hertelling uit om helemaal zeker te zijn. Hij zou zo graag willen dat de uitkomst goed was. Hij telt echter zoveel daden waarin Hij niet is verheerlijkt. Hij telt zoveel zonden van nalatigheid. Hij weegt ook. We hebben gezien dat God laat meewegen, wat je geweten hebt. God weegt en zo horen wij de uitkomst. Tekel: u bent gewogen en te licht bevonden. Peres: uw koninkrijk is verdeeld en het is aan de Meden en Perzen gegeven. De tijd voor koning Belsazar is voorbij. Nu kunnen we denken: deze koning was een lichtzinnige man. Iemand die een feest organiseert, terwijl de vijand bij de poort staat. We vinden het misschien begrijpelijk dat hij te licht werd bevonden, dat zijn koninkrijk wordt verdeeld. Maar als God vandaag de balans over ons leven zou opmaken, hoe zou het resultaat dan uitvallen? Hebben wij Hem in ons leven dan echt de eer gegeven? Als God mijn daden telt, als Hij vraagt naar de vruchten van geloof en bekering, van zelfverloochening, dan moet ik zwijgen. Want ik weet het al. Het teken aan de wand oordeelt ook mijn leven. Gewogen, gewogen en te licht bevonden. Wij worden opgeroepen tot zelfonderzoek. Zo staan wij vandaag voor God.

Maar dan is het Evangelie er. Het Evangelie van Zijn genade en liefde. Er staan er in de Bijbel nog vier Aramese woorden. De woorden die Jezus uitsprak aan het kruis: 'Eli, Eli, lama sabachtani'. Ook daar een herhaling van dat eerste woord: 'Mijn God, Mijn God... waarom hebt U Mij verlaten'. In deze woorden horen wij de uitweg. Daarin horen wij het Evangelie. Voor mensen die weten dat ze te licht worden bevonden in Gods weegschaal. Christus heeft God wel verheerlijkt. Hij deed het volkomen. Hij is de Heilige, de Rechtvaardige. Christus heeft Zich vernederd onder het oordeel van God, dat ik verdiende. Om dat weg te dragen als het Lam van God. Hij van God verlaten, opdat wij nimmermeer van God verlaten zouden worden. Opdat wij in Gods oordeel vrijuit zouden gaan, schuilend achter Zijn werk. Gemeente, dat is het Evangelie. Zo leer ik om de Heere uit de hemel te zoeken, te vinden, te aanbidden, te verheerlijken als Vader in de hemel. En dat gaat stap voor stap. Het gaat met vallen en opstaan. Niet mijn inspanning geeft de doorslag, maar wat Christus voor mij gedaan heeft. Dat geeft de doorslag. Niet meer: gewogen en te licht bevonden, maar wat Christus zegt: 'Kom tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven'.

Ook voor koning Belsazar was dat mogelijk geweest, net als voor zijn grootvader Nebukadnezar, die op een bepaalde manier toch tot inkeer kwam. Maar Belsazar gaat liever door met zijn feest. Hij maakt van de woorden van Daniël een soort nummer op het programma. Luid wordt er voor Daniël geapplaudisseerd na zijn uitleg van de woorden op de muur. Het purperen kleed wordt tevoorschijn gehaald. Het feest van Belsazar is voorbij. In diezelfde nacht wordt hij gedood. Het Woord van God vraagt niet om applaus, maar om geloof. Geloof in God en dat met erkenning van onze schuld. Wie zo vandaag tot Christus gaat, door de kracht van de Heilige Geest, die mag het weten: Christus heeft in mijn plaats God verheerlijkt. Hij brengt mijn leven terug bij de Vader. Zo mag ik leven voor de Heere in de hemel. Leven in afhankelijkheid. Leven in vertrouwen. Hij is de Heere van de hemel. Hij is de Heere van mijn leven.

Amen

Lage Vuursche, 6 oktober 2019